



Zeeland

De laatste steenfabriek in Zeeland sloot in 1992 haar poorten. Hiermee was het einde gekomen van een zeer lange bestaansperiode van de Zeeuwse steen- en pannenindustrie. Hoewel haar rol bijna altijd een lokaal karakter kende zijn er ook Zeeuwse gevel- en dakstenen buiten de provincie verwerkt. De vroegst aantoonbare aanwezigheid van een steenbakkerij betreft de stadssteenbakkerij van Zierikzee, welke in 1342 materiaal leverde voor het grafelijk kasteel.

Gedurende de meer dan 600 jarige aanwezigheid van de steen- en pannenbakkerijen zich sterk gewijzigd. Elk eiland bezat vroeger wel een steenbakkerij. Helaas zijn de locaties vaak niet meer te achterhalen en blijf het bij losse vermeldingen in oude geschriften en literatuur. Middelburg had rond 1360 een stads “tegelrie”. Ook plaatsen als Cats op Noord-Beveland en Tholen worden genoemd. Zo is er in 1551 sprake van een belasting tarief in Brouwershaven waarin een verschil werd gemaakt tussen de kleine IJsselsteen en de Dubbele Waelgerse steen. De grootste concentraties van steenbakkerijen zijn op het vaste land van Zeeuws-Vlaanderen teruggevonden.

Naast de eigen productie zijn er in Zeeland al vroeg stenen van elders aangevoerd. Zo vermelden in 1557 de rekeningen van fort Rammekens, oostelijk van Vlissingen, naast grote partijen Zeeuwse steen ook IJsselstenen en Leidse steen. Waarschijnlijk heeft de eenvoudige bereikbaarheid via het water de aanvoer van elders gestimuleerd zodra de behoefte aan steen de eigen productie overtrof. Mogelijk is hierdoor deze industrie op lokaal niveau blijven steken. Ook zal de verzilting van de bodem en het grote landverlies door de waterstaatkundige omstandigheden er toe hebben bijgedragen dat in bepaalde de steen- en pannenproductie verdween.

Rond 1912 telt Zeeland nog 14 steenfabrieken waarop 293 arbeiders werkzaam zijn. Gedurende de 20^e eeuw loopt dit aantal snel terug, in 1953 is het aantal teruggelopen tot twee ondernemingen. Als laatste beëindigd de Aardenburgse steenfabriek haar activiteiten in 1992 en daarmee komt er een einde aan de eeuwenoude Zeeuwse steen- en pannenbakkerij.
